

משנה לעילוי נשמה

לימוד משניות לעילוי נשמת חללי צה"ל
ונפגעי פעולות האיבה בארץ ובעולם

הארגון העולמי של בתי הכנסת והקהילות האורתודוקסיות
המלך ג'ורג' 58, ירושלים 9426223
טלפון: 02-6259516 | פקס: 02-6240394
unisyn@actcom.net.il | www.unisyn.org.il

תמונת עמוד השער: הארגון העולמי של בתי הכנסת והקהילות
האורתודוקסיות
צילם: עזרא לנדאו

עיצוב ועימוד: היכליה- סטודיו לעיצוב 052-8694517.

דבר יו"ר הארגון העולמי של בתי הכנסת

מר דוד בן-נאה

מרכז יהודי כדי להיות שותפים בלימוד
המאחד את עם ישראל כולו בנקודת
אמת של החיבור הפנימי בין יהודי ליהודי
בכל מקום בעולם דרך ארץ ישראל וחיילי
צה"ל.

אנחנו כארגון העולמי של בתי הכנסת
והקהילות מובילים פעילות זו ברחבי
העולם היהודי כולו ומקווים לחיזוק
האחדות בין כלל ישראל באמצעותה.

‘חזק ונתחזק בעד עמינו
ובעד ערי א-לוהינו’

החוברת מופצת בשפות עברית, אנגלית,
צרפתית, רוסית וספרדית.

‘כל ישראל ערבים זה לזה’
ביטוי זה שהטמיעו חז"ל בשיח העממי
היהודי, משמעותו שיש אחריות וקשר
נפשי והלכתי בין יהודי ליהודי אף אם אין
מכירים הם זה את זה.

ביום הזיכרון לחללי צה"ל ונפגעי פעולות
האיבה אנחנו מביאים לידי מימוש את
הערבות הזו בלימוד משניות ואמירת פרקי
תהילים משותף לעילוי נשמת הקדושים
שמסרו נפשם על תקומת מדינת ישראל
ולומדים משניות לזכרם.

קהילות ישראל בארץ ובתפוצות,
מתאספות מי ברחובה של עיר ומי בין
כתלי בית הספר ובית הכנסת, מתנ"ס או

תפילות ליום הזכרון

מפי החזן הראשי הצבאי שי אברמסון:

תפילה לשלום המדינה

<https://www.youtube.com/watch?v=rcqnUWxfNkU>

אל מלא רחמים

<https://www.youtube.com/watch?v=FSidZCUW9oo>

תפילה לשלום חיילי צה"ל

<https://www.youtube.com/watch?v=h0ErXxk2-fo>

אחינו כל בית ישראל

<https://www.youtube.com/watch?v=870oph8w1pk>

פיוטים מפי הזמר עמיר בניון:

מנוחה נכונה (נוסח ירושלמי)

תפילה לשלום המדינה (נוסח ירושלמי)

תפילה לשלום חיילי צה"ל (נוסח ירושלמי)

תוכן עניינים:

6	על הפרויקט
8	תפילות לשלום המדינה ולחיילי צה"ל
9	אל מלא רחמים, יזכור
10	מנוחה נכונה
11	פרקי תהילים
	משניות
12	- ארץ ישראל
16	- תורה ודרך ארץ
26	- מידות
34	- תפילה
41	קדיש דרבנן

על הפרויקט

סגור. בכל שנה אני שולח לחברי השכונה והסביבה אימייל ובו אני מזמין אותם לקחת חלק בפרוייקט הזה, וכך אנחנו ממלאים למעשה משמרת של עשרים וארבע שעות של יום הזיכרון בלימוד לזכרם של הקדושים שנפלו”.

השנה, שנת העשור להקמת הפרוייקט, הארגון העולמי של בתי הכנסת והקהילות הרים את הדגל של הפיכת הפרוייקט לעולמי - כלל יהודי ישראל והעולם בלימוד משותף היוצר ערבות הדדית והערכה אינסופית לקדושים שמסרו נפשם על קדושת העם והארץ. בהובלת הארגון הוקמו כ-100 עמדות ברחבי הארץ, ועוד 100 עמדות בקהילות שבתפוצות. בזכותכם, הלומדים - מתקיים הכתוב “ותלמוד תורה כנגד כולם...”

לפני 10 שנים, ייסד סא”ל אורי שלומאי ז”ל את פרויקט “משנה לעילוי נשמה” - לימוד משניות ביום הזיכרון לעילוי נשמת חללי צה”ל ונפגעי פעולות האיבה. במהלך שירותו הצבאי צפה אורי במנהג חיילי צה”ל ביום הזיכרון - “התפעלתי לראות את שני החיילים שעומדים דום ליד דגל ישראל בכל מחנות צה”ל מכניסת יום הזיכרון ועד צאתו. בכל רבע שעה הם מתחלפים”.

כשאורי השתחרר מהצבא, הוא אימץ את הרעיון והחליט להקים את הפרוייקט - ללמוד משניות במהלך כל יום הזיכרון, מכניסתו ועד צאתו - 24 שעות. על החלטתו להציב את העמדה דווקא ברחובה של עיר סיפר אורי: “אני רוצה שזה יהיה גלוי, וזה מאוד מרגש אנשים, לא פעם ולא פעמיים אנשים עוצרים ומצטרפים ללימוד המשניות, וזה קידוש ה’ שיושבים בחוץ לעיני כל ולא בבית כנסת

דואר	צבאי	01983
לשכת	הרב הראשי לצה"ל	
טל':		03-5695170/7
פקס:		03-5692027
סימוכין	רבצ"ר	13462
כ"ז	במרחשוון	התש"ף
25	בנובמבר	2019

הנדון: מיזם "משנה לעילוי נשמה"

"לקדושים אשר בארץ המה".

נשמותיהם של חללי צה"ל, אשר נפלו על הגנת העם והארץ ומסרו נפשם על קידוש השם, גנוזות תחת כסא הכבוד. העם כולו נושא בליבו את זכרם בכל יום ובכל שעה, ובאופן מיוחד ביום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ופעולות האיבה. מיזם "משנה לעילוי נשמה", שנועד להרבות תורה, ולהביא לקירוב לבבות בעם ישראל, הוא מיזם ראוי ומבורך. אכן, כוחה וסגולתה של תורת ישראל שתביא לאחדות האומה, שכן ישראל קיבלו את התורה בסיני "כאיש אחד בלב אחד"; וכוחו וסגולתו של יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ופעולות האיבה, שבו כולנו עומדים דום ומתייחדים כאיש אחד עם זכרון הנופלים. יישר כוחם של היוזמים והמארגנים. אנו תקווה ותפילה שיזכו להגדיל תורה ולהאדירה.

יהי זכרם של הנופלים נצור בליבנו לעד, ותעמוד לנו ולכל ישראל זכותם.

בברכת התורה,

תא"ל הרב איל קרים
הרב הראשי לצה"ל

תפילה לשלום המדינה

אבינו שבשמים, צור ישראל וגואלו, בָּרַךְ אֶת מְדִינַת יִשְׂרָאֵל, ראשית צמיחת גֵּאֲלֵתָנוּ. הֲגֵן עֲלֵיָהּ בְּאַבְרַת חֶסֶדְךָ, וּפְרֹשׁ עֲלֵיהָ סֶפֶת שְׁלוֹמְךָ, וּשְׁלַח אוֹרְךָ וְאַמְתְּךָ לְרֵאשִׁיָּהּ, שְׂרִיָּה וְיוֹעֲצִיָּהּ, וְתִקְנֵם בְּעֶצֶה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ. חֲזַק אֶת יְדֵי מַגְנֵי אֶרֶץ קְדְשֵׁנוּ, וְהִנְחִילֵם אֶל־הֵינוּ יְשׁוּעָה וְעֵטְרַת נֶצְחוֹן תְּעַטְרֵם, וְנִתַּתְּ שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ וְשִׁמְחַת עוֹלָם לְיוֹשְׁבֵיהָ.

וְאֵת אֲחֵינוּ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל פֶּקֶד-נָא בְּכָל אֲרָצוֹת פְּזוּרֵיהֶם, וְתוֹלִיכֶם מִהֲרָה קוֹמְמִיּוֹת לְצִיּוֹן עִירְךָ וְלִירוּשָׁלַיִם מְשֻׁכָּן שְׁמֶךָ, כְּכַתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ: "אִם יְהִיָּה נִדְחָךָ בְּקִצָּה הַשָּׁמַיִם, מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ. וְהִבִּיאֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְרָשׁוּ אֲבֹתֶיךָ וִירוּשָׁתָהּ, וְהִיטְבֶּךָ וְהִרְבֶּךָ מֵאַבְתֵּיךָ" (דברים ל, ד-ה).
וַיַּחַד לְבַבְנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ, וְלִשְׁמֹר אֶת כָּל דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ. וּשְׁלַח לָנוּ מִהֲרָה בֶן דָּוִד מְשִׁיחַ צְדָקָה, לְפָדוֹת מַחְפֵּי קֶץ יְשׁוּעָתְךָ. הוֹפֵעַ בְּהֵדֵר גָּאוֹן עֲזָךְ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵּבֵל אֶרֶץ, וַיֹּאמֶר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ: "ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מְלֶךְ, וּמְלָכוֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה". אָמֵן סְלָה.

תפילה לשלום חיילי צה"ל

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את חילי צבא ההגנה לישראל, שוטרי משטרת ישראל ואנשי כחות הבטחון, העומדים על משמר ארצנו וערי אֶל־הֵינוּ, מְגֻבּוֹל הַלְּבָנוֹן וְעַד מִדְבַר מִצְרַיִם, וּמִן הַיָּם הַגָּדוֹל עַד לְבוֹא הָעֶרְבָה, בִּיבֹשָׁה בְּאוֹר וּבַיָּם.

יתן יי את אויבינו הקמים עלינו נגפים לפנייהם! הקדוש ברוך הוא ישמר ויציל את חילינו מכל צרה וצוקה, ומכל נגע ומחלה, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם. ידבר שונאינו תחתייהם, ויעטרם בכתר ישועה ובעטרת נצחון. ויקים בהם הכתוב: "כי יי אֶל־הֵיכֶם הַהֶלֶךְ עִמָּכֶם, לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם אִיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם". וְנֹאמֵר: "אָמֵן".

יזכור לחללי צה"ל

יזכור א-להים את נשמות בניו-גבוריו, חילי צבא הגנה לישראל, שנפלו במלחמות ישראל, בפעולות הגנה, תגמול ובטחון ובעת מלוי תפקידם, ונשמות כל לוחמי המחתרת וחיבות הלוחמים במערכות העם, שחרפו נפשם למות על קדשת השם, ובעזרת א-להי מערכות ישראל הביאו לתקומת האמה והמדינה ולגאלת הארץ ועיר הא-להים. מנשרים קלו ומאירות גברו, בהחלצם לעזרת העם והרוו בדמם הטהור את רגבי אדמת קדשנו. זכר עקדתם ומעשה גבורתם לא יסופו מאתנו לעולמים. תהינה נשמותיהם צרוורות בצרור החיים עם נשמות אברהם, יצחק ויעקב ועם שאר גבורי ישראל וקדושי שבגן עדן עד עולם. אמן

א-ל מלא רחמים

א-ל מלא רחמים, שוכן במרומים, המצא מנוחה נכונה, על כנפי השכינה, במעלות קדושים, טהורים וגבורים, כזהר הרקיע מזהירים, לנשמות חילי צבא הגנה לישראל ולוחמי המחתרות שנפלו במלחמות ישראל, וכל הלוחמים במערכות העם שחרפו נפשם למות על קדשת השם, ובעזרת א-להי מערכות ישראל הביאו לתקומת האמה והמדינה ולגאלת הארץ ועיר הא-להים, וכל אלה שנרצחו בארץ ומחוצה לה בידי המרצחים מארגוני הטרור. לכן בעל הרחמים יסתירם בסתר כנפיו לעולמים, ויצרור בצרור החיים את נשמתם. יי הוא נחלתם, בגן עדן (תהא) מנוחתם, וינוחו בשלום על משכבם, ויעמדו לגורלם לקץ הימיו, ונאמר אמן.

מנוחה נכונה

מנוחה נכונה בישיבה עליונה, במעלת קדושים וטהורים, כזוהר הרקיע מאירים ומזהירים, וחלוץ עצמים, וכפרת אשמים, והרחקת פשע והקרבת ישע, וחמלה וחנינה מלפני צור, מלפני שוכן מעונה. וחולקא טבא לחיי העולם הבא, שם תהא מנת ומחצת וישיבת נפש של חילי צבא ההגנה לישראל, שנפלו במלחמות ישראל, בפעולות הגנה, תגמול ובטחון ובעת מלוי תפקידם, ונשמות כל לוחמי המחתרת וחסידות הלוחמים במערכות העם, שחרפו נפשם למות על קדשת השם וכל אלה שנגרצחו בארץ ומחוצה לה בידי המרצחים מארגוני הטרור. מלך מלכי המלכים ברחמיו ירחם עליהם, ויחוס ויחמול עליהם. מלך מלכי המלכים ברחמיו יסתירם בצל כנפיו ובסתר אהלו לחזות בנעם יי ולבקר בהיכלו, ולקץ הימין יעמידם, ומנחל עדניו ישקם, ויצרור בצרור החיים נשמתם, וישים כבוד מנוחתם. יי הוא נחלתם, וילוה אליהם השלום. ועל משכבם יהיה שלום. כפתוב: יבוא שלום. ינוחו על משכבותם. הלך נכחו. הם וכל בני ישראל השוכבים עמם בכלל הרחמים והסליחות, וכן יהי רצון ונאמר אמן.

פרקי תהילים

פרק פג

שיר מזמור לאסף: א-להים אל דמי לך אל
תחרש ואל תשקט א-ל: כי הנה אויביך יהמיון
ומשנאיך נשאו ראש: על עמך יערימו סוד
ויתיעצו על צפוניך: אמרו לכו ונכחידם מגוי
ולא יזכר שם ישראל עוד: כי נועצו לב יחדו
עליך ברית יכרתו: אהלי אדום וישמעאלים
מואב והגרים: גבל ועמון ועמלק פלשת עם
ישבי צור: גם אשור נלזה עמם היו זרוע
לבני לוט סלה: עשה להם כמדון פסיסרא
כיבין בנחל קישון: נשמדו בעין דאר היו דמן
לאדמה: שיתמו נדיבמו פערב וכזאב וכזבח
וכצלמנע כל נסיכמו: אשר אמרו נירשה לנו
את נאות א-להים: א-להי שיתמו כגלגל כקש
לפני רוח: כאש תבער יער וכלהבה תלהט
הרים: כן תרדפם בסערה ובסופתה תבהלם:
מלא פניהם קלון ויבקשו שמה יקוק: יבשו
ויפהלו עדי עד ויחפרו ויאבדו: וידעו כי אתה
שמה יקוק לבדה עליון על כל הארץ:

פרק ט

למנצח עלמות לבן מזמור לדוד: אודה יקוק
בכל לבי אספרה כל נפלאותיך: אשמחה
ואעלצה בך אזמרה שמה עליון: בשוב אויבי
אחור יפשלו ויאבדו מפניך: כי עשית משפטי
ודיני ישבת לכסא שופט צדק: גערת גוים
אבדת רשע שם מחית לעולם ועד: האויב
תמו חרבות לנצח וערים נתשת אבד זכרם
המה: ויקוק לעולם ישב כונן למשפט כסאו:
והוא ישפט תבל בצדק ידיו לאמים במישרים:
ויהי יקוק משגב לך משגב לעתות בצרה:
ויבטחו בך יודעי שמה כי לא עזבת דרשיך
יקוק: זמרו ליקוק ישב ציון הגידו בעמים
עלילותיו: כי דרש דמים אותם זכר לא שכח
צעקת ענוים: חננני יקוק ראה עניי משנאי
מרוממי משערי מות: למען אספרה כל
תהלתך בשערי בת ציון אגילה בישועתך:
טבעו גוים בשחת עשו ברשת זו טמנו נלכדה
רגלם: נודע יקוק משפט עשה בפעל כפיו
נוקש רשע הגיון סלה: ישובו רשעים לשאולה
כל גוים שכחי אלהים: כי לא לנצח ישכח
אביון תקות עניים תאבד לעד: קומה יקוק אל
יעז אנוש ישפטו גוים על פניך: שיתה יקוק
מורה להם ידעו גוים אנוש המה סלה:

ארץ ישראל

כלים | פרק א | משנה ו

עֶשֶׂר קְדוּשׁוֹת הֵן:

אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֶׁת מִכָּל הָאֲרָצוֹת.

וּמָה הִיא קְדוּשָׁתָהּ?

שְׁמֵיבִיאים מְמַנֶּה הָעֶמֶר, וְהַבְּכוּרִים, וְשְׁתֵי הַלֶּחֶם,

מָה נְשָׂאִין מְבִיאים בֶּן מִכָּל הָאֲרָצוֹת.

ברטנורא

עֶשֶׂר קְדוּשׁוֹת הֵן. איידי דאירי לעיל במעלות של טומאות

זו למעלה מזו, תנא נמי הכא מעלות של קדושות זו למעלה

מזו.

שמביאים ממנה העומר. דכתיב (ויקרא כ"ג) וקצרתם את

קצירה והבאתם את עומר, קצירה ולא קציר חוצה לארץ.

והבכורים. דכתיב (דברים כ"ו) ולקחת מראשית כל פרי

האדמה אשר תביא מארצך.

ושתי הלחם. דכתיב (ויקרא כ"ג) ממושבותיכם תביאו

לחם.

הרחבה

הקשר בין ארץ ישראל לעם ישראל - הרב קוק, אורות ארץ ישראל א

אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל אֵינָנָה דְּבַר חִיצוֹנִי, קִנְיָן חִיצוֹנִי* לְאֶמָּה, רַק בְּתוֹר אֶמְצָעִי לְמִטְרָה* שֶׁל

הַהֲתַאֲגָדוֹת הַכְּלָלִית וְהַחֲזָקָת קִיּוּמָהּ הַחֲמֵרִי אוֹ אֶפְלוֹ הַרוּחָנִי*.

אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל הִיא חֲסִיבָה עֲצֻמוֹתִית* קְשׁוּרָה בְּקֶשֶׁר-חַיִּים עִם הָאֶמָּה, חֲבוּקָה בְּסִגְלוֹת

פְּנִימִיּוֹת* עִם מְצִיאוֹתָהּ.

המשך בעמוד הבא

הרחבה - המשך

ומתוך כך אי-אפשר לעמד על התכן של סגלת קדשת ארץ-ישראל, ולהוציא לפעל את עמק חבתה, בשום השכלה רציונלית אנושית כי-אם ברוח ד' אשר על האמה* בכללה, בהטבעה* הטבעית הרוחנית אשר בנשמת ישראל, שהיא ששולחת את קויה* בצבעים טבעיים בכל הארחות של ההרגשה הבריאה*, ומזרחת היא את זריחתה העליונה על-פי אותה המדה של רוח הקדשה העליונה, הממלאת חיים ונעם עליון את לבב קדושי הרעיון* ועמקי המחשבה הישראלית.

דבר חיצוני, קנין חיצוני - כלי לקיומה של האומה, בהמשך המשפט מביא הרב כמה דוגמאות לעמדה שארץ ישראל היא קניין חיצוני. אמצעי למטרה - כל אומה זקוקה לשטח גאוגרפי שתוכל להתקבץ בו ולבסס את קיומה. או אפלו הרוחני - ארץ ישראל אינה רק בשביל שנוכל לקיים בה מצוות. חטיבה עצמאית - עם ישראל וארצו הם מציאות מאוחדת אחת. בסגלות פנימיות - ברבדים פנימיים ועמוקים שאין לנו יכולת להבין בשכל. ברוח ד' אשר על האמה - הקישור לארץ נובע מהרוחניות והשכינה השורה באומה. בהטבעה - מכוח הטבע שהוטבע בעם ישראל. ששולחת את קויה וכו' - מנשמת ישראל מתפשטים הגילויים. ההרגשה הבריאה - של אהבת הארץ. קדושי הרעיון - צדיקים המעמיקים בענייני אמונה.

ארץ ישראל

כתובות | פרק יג | משנה יא

ברטנורא

הכל מעלין. את כל בני ביתו אדם כופה לעלות עמו לירושלים, ואפילו אם קנה עבד עברי ילך העבד אחריו על כורחו, ואפילו מנוה היפה לנוה הרע, ואפילו מעיר שרובה ישראל לעיר שרובה עובדי כוכבים.

ואין הכל מוציאין. ואין מוציאין שום אדם.

אחד האנשים ואחד הנשים. אם הוא אומר לעלות, והיא אומרת שלא לעלות, תצא בלא כתובה. ואם היא אומרת לעלות, והוא אומר שלא לעלות, יוציא ויתן כתובה.

קפוטקיא. היא כפתור. וקורין לה בערבי דמא"ת. ומעותיה גדולות ושוקלות יותר משל ארץ ישראל. ומשום דכתובת אשה מדברי סופרים, הקלו בה לפרוע אותה בפחות שבמעות.

ורבי שמעון בן גמליאל סבר כתובה דאורייתא, ומשום הכי אזיל בה לחומרא. ולית הלכתא כוותיה.

הכל מעלין לארץ ישראל, ואין הכל מוציאין.
הכל מעלין לירושלים, ואין הכל מוציאין.
אחד האנשים ואחד הנשים.
נשא אשה בארץ ישראל, וגרשה בארץ ישראל

נותן לה ממעות ארץ ישראל.
נשא אשה בארץ ישראל, וגרשה בקפוטקיא -
נותן לה ממעות ארץ ישראל.
נשא אשה בקפוטקיא, וגרשה בארץ ישראל -
נותן לה ממעות ארץ ישראל;

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

נותן לה ממעות קפוטקיא.
נשא אשה בקפוטקיא, וגרשה בקפוטקיא -
נותן לה ממעות קפוטקיא.

שאלה למחשבה:

מה מייחד את ארץ ישראל בעיניך משאר הארצות?

ארץ ישראל

בבא קמא | פרק ז | משנה ז

אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל,
אבל מגדלין בסוריא ובמדברות שבארץ
ישראל.
אין מגדלין תרנגולים בירושלים, מפני
הקדשים;
ולא כהנים בארץ ישראל, מפני הטהרות.
אין מגדלין חזירים בכל מקום.
לא יגדל אדם את הפלב,
אלא אם כן היה קשור בשלשלת.
אין פורסין נשבים ליונים,
אלא אם כן היה רחוק מן הישוב שלשים ריס.

ברטנורא

אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל. משום ישוב ארץ
ישראל, שמפסידין את הזרעים.
אבל מגדלין בסוריא. ארצות שכבש דוד. דלאו שמייה
כיבוש, ולא חיישינן בה לישוב. ואם יפסידו שדות אחרים
ישלמנה.
אין מגדלין תרנגולים בירושלים מפני קדשים. שאוכלין
שם. ודרך תרנגולים לנקר באשפה, ושמא יביאו עצם
[כשעורה] מן השרץ ויטמאו את הקדשים.
ולא יגדלו כהנים תרנגולים בכל ארץ ישראל. מפני
הטהרות. שהכהנים אוכלים תרומה וצריכים לשמרה
בטהרה.
חזירים. מפרש טעמא בגמרא, כשצרו מלכי חשמונאי
זה על זה, היו רגילים בכל יום שהיו אלו שבחוץ מעלים
להם תמידים לאלו שבפנים. יום אחד העלו להם חזיר,
כיון שהגיע לחצי חומה נעץ צפרניו בחומה ונזדעזעה ארץ
ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה. באותה
שעה אמרו ארור המגדל חזירים.
את הכלב. מפני שנושך ומנבח ומפלת אשה מיראתו.
נשבים. פחים. שלא ילכדו בהם יוני בני הישוב.
שלושים ריס. ארבעה מילין.

שאלה למחשבה:

מהי המשמעות של יישוב ארץ
ישראל כיום? מהי ה"בהמה
הדקה" של דורנו?

תורה ודרך ארץ

פאה | פרק א | משנה א

אלו דברים שאין להם שיעור.

הפאה, והבכורים, והראיון, וגמילות חסדים, ותלמוד תורה.

אלו דברים שאדם אוכל פרותיהן בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא. כבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והבאת שלום בין אדם לחברו; ותלמוד תורה כנגד כלם.

ברטנורא

אלו דברים שאין להם שיעור. מדאורייתא, אבל מדרבנן יש להם שיעור, דהא תנן בסיפא 'אין פוחתין לפאה מששים'.

הפאה. שאדם חייב להניח בסוף שדהו לעניים, כדכתיב (ויקרא כג) "לא תכלה פאת שדך בקצרך".

והבכורים. דכתיב (שמות כג) "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך", ולא נתנה תורה בהם שיעור.

והראיון. שחייב אדם להראות בעזרה בשלוש רגלים, דכתיב (שם) "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך", וזאת הראיה אין לה שיעור, דכל אימת דבעי עייל ומתחזי ונפיק. פירוש אחר: עולת ראייה ושלמי חגיגה שחייב להביא, כדכתיב (שם) "ולא יראו פני ריקם", אין לה שיעור מדאורייתא, דכתיב (דברים טז) "איש כמתנת ידו", אלא שחכמים נתנו בה שיעור, העולה מעה כסף, וחגיגה שתי כסף.

וגמילות חסדים. דבגופו, כגון ביקור חולים ולקבור מתים וכיוצא בהן, אבל גמילות חסדים דבממונו, כגון פדיון שבויים ולהלביש ערומים ולהאכיל את הרעבים וכיוצא בהן - יש להן שיעור, שיתן בכל פעם שתבא מצוה כזו לידו חמישית מן הריוח שבנכסיו, ותו לא מחייב. דהכי אמרינן: המבזבז אל יבזבו יותר מחומש. הלכך מבעי ליה לאינש לאפרושי חמישית הריוח בכל עת, כדי שיהא מצוי כל זמן שיבא גמילות חסד לידו שיקיימנו, ובהכי נפיק ידי חובתו. **ותלמוד תורה.** אין לה שיעור, דכתיב (יהושע א) "והגית בו יומם ולילה".

ותלמוד תורה כנגד כולם. שקול כנגד כולם.

שאלה למחשבה:

מדוע לדעתך תלמוד תורה כל כך חשוב? מדוע הוא שקול כנגד כולם?

תורה ודרך ארץ

אבות | פרק ב | משנה ב

רַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הִנְשִׂיא אוֹמֵר:
יָפָה תִּלְמוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ,
שִׁיגִיעַת שְׁנֵיהֶם מְשַׁפְּחֵת עוֹן.
וְכָל תּוֹרָה שֶׁאֵין עִמָּה מְלָאכָה,
סוֹפָה בְּטִלָּה וְגוֹרֶרֶת עוֹן.
וְכָל הָעֲמָלִים עִם הַצְּבוּר, יִהְיוּ עֲמָלִים עִמָּהֶם
לְשֵׁם שָׁמַיִם,
שְׁזֻכּוֹת אֲבוֹתָם מְסִיעֵתָם וְצַדִּיקָתָם עוֹמְדֵת לְעַד.
וְאַתֶּם, מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם שְׂכָר הַרְּבֵה, כְּאֵלוֹ
עֲשִׂיתֶם.

הרחבה:

אנו נוטים לחלק את העולם לשני חלקים: עולם של קודש ועולם של חול. נדמה לנו כאילו הקודש והחול סותרים זה את זה. נדמה לנו כאילו עולם התורה מתרכז ברוח ועולם החול מתרכז במעשה. כך נוצרת סתירה בין מחשבה לבין מעשה. פעמים ואנו חשים כאילו קיימת תחרות בין עולם הקודש לבין עולם החול. כאילו עולם הקודש רוצה להשתלט על עולם החול ולהעלים אותו.

המשך בעמוד הבא

ברטנורא

דרך ארץ. מלאכה או סחורה.

שיגיעת שניהם משכחת עון. שהתורה מתשת כחו של אדם, והמלאכה מפרכת ומשברת את הגוף, ומתוך כך יצר הרע בטל ממנו.

וכל תורה שאין עמה מלאכה. ואם תאמר יהא עמל בתורה תמיד ויגיעתה תהא משכחת עון, ומה צורך למלאכה, לכך הוזקק לומר וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה, לפי שאי אפשר לו בלא מזונות, ומלסטם את הבריות ומשכח תלמודו.

יהיו עוסקין עמהם לשם שמים. ולא כדי ליטול עטרה לומר כך וכך עשיתי בשביל הציבור.

שזכות אבותם מסייעתן. שזכות אבותן של ציבור וצדקתן העומדת לעד היא המסייעת אל העוסקין עמהן להוציא לאור צדקן, ולא מצד טוב השתדלותן של העוסקים.

ואתם מעלה אני עליכם שכר. אע"פ שאין הדבר בא לידי גמר טוב מצד מעשיכם אלא בשביל זכות אבותם של ציבור, מעלה אני עליכם שכר כאילו אתם עשיתם הישועה הזאת בישראל, הואיל ואתם עוסקים לשם שמים.

פירוש אחר: כל העוסקים עם הציבור להכריח ולכופף את הציבור לדבר מצוה לצדקה או לפדיון שבויים, יהיו עוסקים עמהם לשם שמים, שזכות אבות של צבור מסייעתן לתת מה שפסקו עליהם ואפילו ממון הרבה, והצדקה שיעשו תעמוד להם לעד. ואתם המתעסקים לכופף את הציבור למצוה זו, מעלה אני עליכם שכר כאילו עשיתם זאת המצוה מממונכם ממש.

ורמב"ם פירש, ואתם מעלה אני עליכם שכר כאילו עשיתם, אם בשעה שאתם עוסקים עם הציבור נתבטלתם מעשיית איזו מצוה בשביל עסקי הציבור, מעלה אני עליכם שכר כאילו עשיתם אותה מצוה שנתבטלתם ממנה.

הרחבה - המשך

זאת ועוד, אנו נוטים לראות את עולם הקודש כעולם שבו השעבוד והמסגרת מהווים מוקד עקרי ולעומת זאת עולם החול הוא עולם מלא חיים וצבעים, בעל שטף וזרימה. כל זה גורם למחשבה שעלינו לבטל את אחד מן העולמות. משנתנו באה ללמד שהסתירה אינה מוכרחת. "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ" - תלמוד התורה צריך להיות מחובר עם דרך הארץ, חייב להיות קשר בינו לחיים. מטרת תלמוד התורה אינה לנתק את האדם מהעולם, להוציא אותו ולהביאו לעולם אחר, המטרה היא לתקן את העולם הזה, לשפר אותו. אנחנו, כאנשי תורה ורוח, צריכים לשאוף ולהסתער על עולם החיים בכל הכוח, אסור לנו לוותר עליו. אנו נשאף לעצב אותו על פי מחשבת התורה. אשר על כן אנו מחוברים לכל תחומי היצירה: לבנין, לרפואה למשפטים ולכלכלה, לקולנוע, למוזיקה, לצבא ולשב"כ, לאקדמיה ועוד. מטרתנו היא ליצור עולם טוב יותר, עולם מתוקן יותר, עולם שבו חומר ורוח יוכלו לדור בכפיפה אחת. "קדש חייך בתורה וטהרם בעבודה". (הרב שי פירון)

תורה ודרך ארץ

אבות | פרק ג | משנה ב

רבי חנינא סגן הכהנים אומר:

הוי מתפלל בשלומה של מלכות,
שאלמלא מורא, איש את רעהו חיים בלעו.

רבי חנניה בן תרדיון אומר:

שנים שיושבין ואין ביניהן דברי תורה
הרי זה מושב לצים, שנאמר (תהלים א, א)
”ובמושב לצים לא ישב”;
אבל שנים שיושבין ויש ביניהם דברי תורה
שכינה ביניהם, שנאמר (מלאכי ג, טז)
”אז נדברו יראי ה' איש אל-רעהו,
ויקשב ה' וישמע,
ויפתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחשבי
שמו”.

אין לי אלא שנים;

מנין שאפלו אחד שיושב ועוסק בתורה,

שהקדוש ברוך הוא קובע לו שכר?
שנאמר (איכה ג, כח) ”ישב בדרך ידים פי נטל
עליו”.

ברטנורא

בשלומה של מלכות. ואפילו של אומות העולם.

חיים בלעו. דכתיב (חבקוק א') ותעשה אדם כדגי הים,

מה דגים שבים כל הגדול מחבירו בולע את חבירו, אף בני
אדם אלמלא מוראה של מלכות כל הגדול מחברו בולע את
חבירו [עבודה זרה דף ע"ב].

יראי ה' איש אל רעהו. הרי כאן שנים.

וידום. לשון קול דממה דקה, כדרך השונה יחידי שהוא
שונה בלחש.

כי נטל עליו. כאילו נתינת כל התורה כולה היתה בעבורו
בלבד.

הרחבה:

”שניים שיושבים ויש ביניהם דברי תורה”:

משה שואל את אהרון: ”מה שמעת?”

ואהרון שואל את משה: ”מה שמעת?”

ותורה יוצאת מבין שניהם. כלומר, אי-

אפשר להבין את התורה אם מבינים אותה

רק דרך הפריזמה של האישיות של משה

או רק דרך הפריזמה של האישיות של

אהרון - צריך תורה שיוצאת מבין שניהם

ואז זו תורת אמת.

המשך בעמוד הבא

הרחבה - המשך

יש ביטוי: "אלו ואלו דברי אלוהים חיים". 'אלו ואלו' - זה אלו שאומרים כך ואלו שאומרים הפוך, ודווקא מבין שניהם יוצאת תורה חיה. הרב יצחק קוטנר זצ"ל, בעל ה"פחד יצחק", היה מסביר שאם יש אלו ואלו אז זה דברי א-לוהים חיים, אבל אם אין אלו ואלו אז זה דברי א-לוהים מתים - זה כבר לא חי, זה מונוליטי, זו דעה אחת. זה לא אומר שאין הלכה - בסופו של דבר הלכה כבית הלל ולא הלכה כבית שמאי, אבל כדי להגיע להלכה כבית הלל היינו צריכים לשמע את אלו ואלו. (הרב אורי שרקי)

תורה ודרך ארץ

אבות | פרק ד | משנה ה

רבי ישמעאל בנו אומר:

הלומד על מנת ללמד
מספיקין בידו ללמוד וללמד;
והלומד על מנת לעשות
מספיקין בידו ללמוד וללמד, לשמור ולעשות.

רבי צדוק אומר:

אל תעשם עטרה להתגדל בהם, ולא קרדום
לחפור בהם.

וכך היה הלל אומר:

ודשתמש בתגא חלף. הא למדת:
כל הנהנה מדברי תורה נוטל חזיו מן העולם.

ברטנורא

הלומד על מנת ללמד מספיקין בידו ללמוד וללמד.

גרסינן. והכי פירושו, הלומד על מנת להיות תמיד עוסק בתורה, ואין בדעתו להיות גומל חסדים עם הבריות, כרבה [ר"ה י"ח ע"א] דעסק בתורה ולא עסק בגמילות חסדים, אף על גב דאיבעי ליה לאעסוקי נמי בגמילות חסדים, מכל מקום מספיקין בידו ללמוד וללמד, ותהיה מחשבתו נעשית. והלומד על מנת לעשות, שהוא רוצה לעסוק בתורה ולהיות גם כן גומל חסדים, כאביי [שם] דעסק בתורה ובגמילות חסדים, מספיקין בידו להשלים מחשבתו, ויזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

ויש מפרשים: הלומד על מנת ללמד, בשביל שיקרא רבי, וגורסין אין מספיקין בידו ללמוד וללמד. וברוב הספרים מצאתי כגירסא ראשונה, ועיקר.

אל תעשם עטרה להתגדל בהם. שלא תאמר אלמוד בשביל שאקרא רבי ויושיבוני בראש, אלא למוד מאהבה וסוף הכבוד לבוא.

ולא קרדום לחפור בהם. ולא תלמוד תורה כדי לעשות ממנה מלאכה שתתפרנס בה, כמו קרדום לחפור בה, שהעושה כן מועל בקדושתה של תורה וחייב מיתה ביד שמים, כמי שנהנה מן ההקדש.

ומלמדי תינוקות נוטלין שכר שימור התינוקות בלבד, שמשמרין אותן שלא יפגעו ויזיקו, ושכר פיסוק טעמים שאין הרב חייב לטרוח וללמד לתלמידים פיסוק הטעמים. אבל שכר לימוד אסור ליטול, דכתיב (דברים ד') "ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם חקים ומשפטים כאשר צוני ה' אלהי", מה אני בחינם, אף אתם בחינם.

המשך בעמוד הבא

ברטנורא - המשך

וכן הדיין אסור ליקח שכר פסק הדין, אלא שכר בטלה בלבד, דבר שהוא ניכר כמה מפסיד מביטול מלאכתו כדי לשמוע טענות בעלי הדין. ובלבד שיטול משניהם בשוה, ואם נוטל יותר מזה, דיניו בטלים.

ומה שהתירה תורה לתלמיד חכם ליהנות מדברי תורה, הוא שתמכר סחורתו בשוק קודם כל אדם, וגם שיפטר מכל מסים ועולים וארנוניות. ואפילו כסף גולגלתא חייבין הצבור ליתן עליו, ואפילו הוא עשיר ויש לו ממון הרבה, יכול הוא לשאול בדין שיפטרוהו. ואם תלמיד חכם חולה הוא ומדוכא ביסורין, ומרבין העם להביא מנות גדולות מפני כבוד תורתו, מצוה עליו שיטול, ואין זה בכלל נאות מדברי תורה, הואיל ואי אפשר לו להתפרנס בדרך אחרת. וכן תלמיד חכם שמינו אותו הצבור עליהם פרנס או ראש הסדר ומתעסק בצרכי ציבור, מותר לו ליקח מהם פרס, ואפילו שכר הרבה יותר מכדי פרנסתו, כדי שיהיו מזונותיו בריוח, ומתוך כך יהיה גדול ויראוי ומאויים בעיניהם. כדאשכחן בכהן גדול דכתיב ביה "הגדול מאחיו", ודרשו חכמים [יומא י"ח ע"א] גדלוהו מאחיו, שיהיו אחיו הכהנים מעשירים אותו משלהן. וחכמים הראשונים שהיו נמנעים מזה, מדת חסידות היתה בהם, אבל לא מן הדין.

שאלה למחשבה:

האם אנחנו לומדים תורה בשביל לעשות? או שאנחנו לומדים כ"מצוות אנשים מלומדה"?

תורה ודרך ארץ

אבות | פרק ד | משנה ו

רבי יוסי אומר:

כָּל הַמְּכַבֵּד אֶת הַתּוֹרָה
גּוֹפּוֹ מְכַבֵּד עַל הַבְּרִיּוֹת;
וְכָל הַמְּחַלְלֵל אֶת הַתּוֹרָה
גּוֹפּוֹ מְחַלְלֵל עַל הַבְּרִיּוֹת.

ברטנורא

כל המכבד את התורה. הדורש החסרות והיתרות שבתורה, ומראה טעם על כל קוץ וקוץ לומר שאין בה דבר לבטלה, אין לך כבוד תורה גדול מזה. **אי נמי:** המכבד ספר תורה ומכבד לומדי התורה והעוסקים בה, כל אלו בכלל מכבד את התורה הן.

חידושי המאירי על המשנה: ר' יוסי אומר: כל המכבד את התורה...שמעטר אותה בנועם מידותיו, שזה ודאי הוא כבוד התורה בהיות לומדיה מסולסל ונקי ובעל מידות נכבדות, ואז הוא מכובד על הבריות. וכמו שאמרו (יומא פו ע"א): "ראיתם פלוני שלמד תורה, כמה נאים מעשיו וכמה מתוקנים דרכיו. אשרי אביו שגדלו ואשרי רבו שלמדו תורה". וההיפך הוא שאמר: "וכל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות".

שאלה למחשבה:

האם אדם שלומד תורה בעמקות אך הוא בעל מידות לא טובות - מכבד את התורה?

תורה ודרך ארץ

אבות | מרקו | משנה ג

הלומד מחברו פרק אחד, או הלכה אחת, או פסוק אחד, או דבור אחד, אפלו אות אחת צריך לנהוג בו כבוד;
שכן מצינו בדרך מלך ישראל, שלא למד מאחיתפל אלא שני דברים בלבד, וקראו רבו, אלופו ומידעו, שנאמר (תהלים נה, יד)
”ואתה אנוש כערפי, אלופי ומידעי”.
והלא דברים קל וחמר:
ומה דוד מלך ישראל, שלא למד מאחיתפל אלא שני דברים בלבד, קראו רבו אלופו ומידעו
הלומד מחברו פרק אחד, או הלכה אחת, או פסוק אחד, או דבור אחד, אפלו אות אחת; על אחת כמה וכמה שצריך לנהוג בו כבוד! ואין כבוד אלא תורה, שנאמר (משלי ג, לה) “כבוד חכמים ינחלו”;
”ותמימים ינחלו-טוב” (משלי כח, י);
ואין טוב אלא תורה, שנאמר (שם ד, ב) “כי לקח טוב נתתי לכם, תורת אל-תעזבו”.

הרחבה:

”שני דברים מאן נינהו (מה הם)?
(כלה רבתי ח)
אמר לו: דוד, למה אתה יושב לבדך ועוסק בתורה, אין דברי תורה מתקימין אלא בחברים,
ודבר שני אמר לו: כשתלך להתפלל, רוח, כאדם ההולך אחר המלך”

הסבירו את דבריו של אחיתופל לדוד

תורה ודרך ארץ

אבות | פרק ו | משנה ד

הרחבה:

יש לשאוף להגיע לחירות אמיתית, לשמור על המצב האידיאלי גם בשינוי גוונים ובתמורות ולשכלל את האישיות התורנית שלא תזדייף. האדם חייב להמשיך בלימודו ועמלו בתורה גם במצב הקשה ביותר של אכילת פת במלח ושל שתיית מים במשורה, ובהתעלותו לדרגה הגבוהה אין מצבים אלו משפיעים עליו, ואינם מפריעים לו להגיע אל הפסגה התכליתית. דווקא במצב כזה של מיעוט אור ייבחו האדם במידת דבקותו בתורה. מתוך 'דרך' זו אנו למדים על האישיות הפנימית של לומד התורה. ...

יש שדווקא מתוך המכשולים מגיעים לידי התרוממות. אם אי אפשר ללכת בדרך התחתונה ללא מכשולים, הרי מתרוממים לשביל גבוה יותר.

(הרב צבי יהודה קוק, קנין תורה, אבות פרק ו משנה ד, עמ' כח-כט)

כָּךְ הִיא דִּרְכָּהּ שֶׁל תּוֹרָה:

פֶּת בְּמִלַּח תֹּאכַל, וּמִים בְּמִשׁוּרָה תִּשְׁתֶּה, וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן,

וְחַי צֶעַר תַּחֲיָה וּבַתּוֹרָה אַתָּה עֹמֵל; וְאִם אַתָּה עוֹשֶׂה כֵן, "אֲשֶׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ" (תהלים קכח, ב)

אֲשֶׁרֶיךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְטוֹב לָךְ לְעוֹלָם הַבָּא. אַל תִּבְקֶשׁ גְּדֻלָּה לְעַצְמְךָ וְאַל תִּחְמַד כְּבוֹד. יוֹתֵר מִלְמוּדְךָ עֲשֵׂה;

וְאַל תִּתְאַוֶּה לְשִׁלְחָנִים שֶׁל מְלָכִים, שִׁשְׁלֹחֲנֶיךָ גְּדוֹל מִשְׁלֹחָנִים, וְכִתְרֶיךָ גְּדוֹל מִכִּתְרֵם; וְנֶאֱמַן הוּא בְּעַל מְלֹאכְתְּךָ, שִׁישְׁלָם לָךְ שְׂכָר פְּעֻלָּתְךָ.

מידות

אבות | פרק ה | משנה י

אַרְבַּע מִדּוֹת בְּאָדָם:

הַאֹמֵר: שְׁלִי שְׁלִי וְשַׁלְּךָ שַׁלְּךָ;
זוֹ מִדָּה בִּינּוּנִית, וְיֵשׁ אֲוִמְרִים: זוֹ מִדַּת סְדוּם;
שְׁלִי שְׁלִי וְשַׁלְּךָ שְׁלִי עִם הָאָרֶץ;
שְׁלִי שְׁלִי וְשַׁלְּךָ שַׁלְּךָ חֹסֵיד;
שְׁלִי שְׁלִי וְשַׁלְּךָ שְׁלִי רָשָׁע.

ברטנורא

שלי שלי ושלך שלך. איני רוצה להנותך, והלואי שלא תהנה אותי.

יש אומרים זו מדת סדום. קרוב הדבר לבוא לידי מדת סדום. שמתוך שהוא רגיל בכך, אפילו בדבר שחבירו נהנה והוא אינו חסר, לא ירצה להנות את חבירו, וזו היתה מדת סדום שהיו מתכוונים לכלות הרגל מביניהם, ואע"פ שהיתה הארץ רחבת ידיים לפניהם ולא היו חסרים כלום.

שלי שלך ושלך שלי עם הארץ. שנהנה ומהנה בשוה, וזהו ישובה של הארץ, אבל אינו יודע קרא דכתיב (משלי ט"ו) "ושונא מתנות יחיה". וזהו לשון עם הארץ האמור בכל מקום, שרוצה בתקונה של הארץ אבל אין בו חכמה להבדיל בתקונין הראויין.

שלי שלך ושלך שלך. מהנה את הבריות מנכסיו, והוא אינו נהנה מאחרים.

חסידי. שעושה לפנים משורת הדין.

שאלה למחשבה:

"שלי - שלי, ושלך - שלך - הרי זו מידת סדום".

למה? מה רע שכל אחד שומר את מה שהרוויח לעצמו, בלי לפגוע בשני?

מידות

אבות | פרק ה | משנה יא

אַרְבַּע מִדּוֹת בְּדַעוֹת:

נוֹחַ לְכַעוֹס וְנוֹחַ לְרִצּוֹת

יֵצֵא שְׂכָרוֹ בְּהִפְסָדוֹ;

קִשָּׁה לְכַעוֹס וְקִשָּׁה לְרִצּוֹת

יֵצֵא הִפְסָדוֹ בְּשִׂכָרוֹ;

קִשָּׁה לְכַעוֹס וְנוֹחַ לְרִצּוֹת חֲסִיד;

נוֹחַ לְכַעוֹס וְקִשָּׁה לְרִצּוֹת רָשָׁע.

ברטנורא

הכי גרסינן: נוח לכעוס ונוח לרצות יצא שכרו בהפסדו,

קשה לכעוס וקשה לרצות יצא הפסדו בשכרו. אדם

שכועס מהר על כל דבר, אע"פ שהוא חוזר ומתרצה מהרה,

הפסדו מרובה משכרו, שרוב מעשיו מקולקלים, מאחר

שהוא נוח לכעוס על כל דבר ודבר. אבל הקשה לכעוס,

אע"פ שיש לו מידה רעה שהוא קשה לרצות, יצא הפסדו

המועט שהוא קשה לרצות, בשכרו המרובה שהוא קשה

לכעוס, ורוב מעשיו מתוקנים.

ואית דגרסי איפכא. וגרסא זו נראית לי עיקר.

הרחבה:

הרמב"ם על מידת הכעס -

בדרך כלל - טוב לא להגזים לשום כיוון. לתת לאחרים, אבל לשמור לעצמי את מה שאני צריך. לאכול, אבל לא להגזים....

על הכעס כותב הרמב"ם שצריך להשתדל בכלל לא לכעוס. גם אם צריך לכעוס על מישהו, כמו על הבן או התלמיד שמפריע - צריך לצעוק או לכעוס, אבל שזו תהיה הצגה, שיעשה כאילו הוא כועס, אבל להשתדל לא לכעוס באמת.

אפשר להתרגל, וכמעט לא לכעוס. זו המטרה שעליה כל אחד צריך לעבוד.

איך? "ינהיג עצמו שלא ירגיש אפילו לדברים המכעיסים" - יתרגל לא לקחת ללב...

מידות

אבות | פרק ה | משנה יג

אַרְבַּע מִדּוֹת בְּנוֹתַי צְדָקָה:
הַרוֹצֵה שְׂתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אַחֲרָיִם
עֵינָיו רָעָה בְּשָׁל אַחֲרָיִם;
יִתְּנוּ אַחֲרָיִם וְהוּא לֹא יִתֵּן
עֵינָיו רָעָה בְּשָׁלוֹ;
יִתֵּן וְיִתְּנוּ אַחֲרָיִם חֲסִיד;
לֹא יִתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אַחֲרָיִם רְשָׁע.

ברטנורא

ארבע מדות בנותני צדקה. כלומר בנתינת הצדקה. ולא בנותני צדקה ממש, דהא איכא בהו מי שאינו נותן. וכן בסמוך בהולכי לבית המדרש, היינו בהליכת בית המדרש. **עיניו רעה בשל אחרים.** דיודע שהצדקה מעשרת, ואינו רוצה שאחרים יתעשרו. **פירוש אחר:** יש מי שחס על ממון קרוביו יותר מעל ממונו, ואע"פ שהוא נותן אינו רוצה שקרוביו יתנו, שלא יאבדו את ממונם, והיינו עינו רעה בשל אחרים, דומיא דעיניו רעה בשלו דבסיפא.

שאלה למחשבה:

למה אדם שנותן צדקה ושמח בכך שאחרים גם נותנים צדקה נקרא חסיד? הרי הוא בשה"כ עושה מה שהוא מחוייב בו - לקיים מצוות צדקה

מי שיש לו חמשים זוז, והוא נושא ונותן בהם
הרי זה לא יטל.
וכל מי שאינו צריך לטול ונוטל
אינו נפטר מן העולם עד שיצטרף לבריות.
וכל מי שצריך לטול ואינו נוטל
אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו;
ועליו הכתוב אומר (ירמיה יז, ז) "ברוך הגבר
אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו".
וכן דין שדן דין אמת לאמתו.
וכל מי שאינו לא חגר, ולא סומא, ולא פסח,
ועושה עצמו כאחד מהם
אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם,
שנאמר (דברים טז, כ) "צדק צדק תרדף".
וכל דין שלוקח שחד ומטה את הדין
אינו מת מן הזקנה עד שיעניו פהות,
שנאמר (שמות כג, ח) "ושחד לא תקח, כי
השחד יעור פקחים וגו'".

ברטנורא

מי שיש לו חמשים זוז וכו'. דחמשין דעבדין טבין
כמאתים דלא עבדין.
וכל מי שצריך ליטול ואינו נוטל וכו'. כגון שדוחק עצמו
במלאכה ומסתפק במעשה ידיו כדי שלא יתפרנס מאחרים.
אבל אם אין מעשה ידיו מספיקין לו, ומסגף עצמו בחיי
צער קרובין למיתה, על זה אמרו כל הצריך ליטול ואינו
נוטל הרי זה שופך דמים ואסור לרחם עליו: על נפשיה לא
חיים, כל שכן על אחרים.

הרחבה:

ג. פעולת הצדקה על היחיד ועל החברה
4. הרב יעקב בן אשר, טור, יורה דעה,
סימן רמז

ואל יעלה בליבו עצה לומר: איך אחסר
ממוני ליתנו לעניים? כי יש לו לדעת
שאין הממון שלו, אלא פיקדון לעשות בו
רצון המפקיד, וזה רצונו שיחלק לעניים
ממנו, וזהו החלק הטובה שיהיה לו ממנו,
כדכתיב: "והלך לפניך צדקך" (ישעיהו נח,
ח).

הרחבה - המשך

ועוד, כי הדבר בדוק ומנוסה כי בשביל הצדקה שנותן לא יחסר לו, אלא אדרבה תוסיף לו עושר וכבוד, כדכתיב: "מהחל התרומה לביא בית ה' אכול ושבוע והותר עד לרוב כי ה' ברך את עמו" (דברי הימים ב לא, י), וכתיב: "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם ארובות השמים והריקותי עליכם ברכה עד בלי די" (מלאכי ג, י). ואמרו חכמים (תענית ט ע"א): בכל דבר אסור לנסות את ה' חוץ מדבר זה, כדכתיב: "ובחנוני נא בזאת".

ועוד, כי הוא דוחה את הגזירות הקשות, וברעב תציל ממות, כאשר אירע לצרפתית (מלכים א יז) בשביל עוגה קטנה שנתנה לאליהו, ומניעתה תרחיק הקרובים לשכינה ממנה ומן התורה כאשר אירע לעמון ומואב שהיו קרובים אלינו ונתרחקו על אשר לא קדמו אותנו בלחם ובמים, ומקרבת הרחוקים לחסות תחת כנפי השכינה, כאשר אירע ליתרו על אמרו: "קראן לו ויאכל לחם" (שמות ב, כ) על כן צריך אדם ליזהר מאד מאד ליתנה כראוי.

מידות

בבא קמא | פרק ח | משנה א

החובל בחברו, חייב עליו משום חמשה דברים: בנזק, בצער, ברפוי, בשבת ובבשת.

בנזק כיצד?

סמא את עינו, קטע את ידו, שבר את רגלו וראין אותו פאלו הוא עבד נמקר בשוק, ושמיין פמה היתה יפה וכמה הוא יפה.

צער?

כואו בשפוד או במסמר, ואפלו על צפרנו, מקום שאינו עושה חבורה אומדין פמה אדם פיוצא בזה, וצעה לטול להיות מצטער קו.

רפוי?

הקהו חייב לרפאתו; עלו בו צמחים, אם מחמת המכה חייב; שלא מחמת המכה פטור. חיתה ונסתרה, חיתה ונסתרה חייב לרפאתו; חיתה כל צרכה אינו לרפאתו.

שבת?

רואין אותו פאלו הוא שומר קשואין, שכבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו.

ברטנורא

החובל.

וכמה הוא יפה. שאם היה צריך היה מוכר עצמו בעבד עברי, וזה שהזיקו הפסידו ממון זה.

כיוצא בזה. לפי מה שהוא מעונג רב צערו וכאבו.

צמחין. אבעבועות לבנות.

שבת. כל ימי החולי רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין, ונותן שכירותו של כל יום, שהרי אין ראוי למלאכה אחרת אפילו בלא חולי, שהרי נקטע ידו ורגלו, והוא כבר נתן לו דמיהן.

הכל לפי המבייש. אדם קל שבייש בשתו מרובה.

והמתבייש. לפי חשיבותו בשתו מרובה. וכולהו חמשה דברים מקרא נפקי.

נזק, דכתיב (שמות כ"א) "עין תחת עין", ואין לומר עין ממש דכתיב (במדבר ל"ה) "ולא תקחו כופר לנפש רוצח", לנפש רוצח אי אתה לוקח כופר, אבל אתה לוקח כופר לראשי אברים, שאם סימא את עין חברו נתן לו דמי עינו, והיינו עין תחת עין.

צער, נפקא לן מ"פצע תחת פצע" (שמות כ"א), דקרא יתירא הוא לחייב על הצער ואפילו במקום נזק. דלא תימא הרי קנה ידו ויש עליו לחתכה, אלא אומרים היה עליו לחתכה בסם וזה חתכה בברזל וצער, לפיכך משלם את הצער.

ריפוי ושבת, "רק שבתו יתן ורפא ירפא" (שם). ודוקא כשהחולי בא מחמת מכה. אבל אם פשע החולה בעצמו ועבר על דברי הרופא, שוב אין המזיק חייב בשבת וריפוי

המשך בעמוד הבא

המשך מהעמוד הקודם

בבא קמא | פרק ח | משנה א

שצריכין מחמת פשיעותא.
בושת, דכתיב (דברים כ"ה) "וקצותה את כפה" – ממון.
ודין תורה שאין יכולים לדון בשום דין שבעולם אלא דיינים
הסמוכים בארץ ישראל, דכתיב (שמות כ"ב) "עד האלהים
יבוא דבר שניהם", ואין נקראים אלהים אלא דיינים
הסמוכים בארץ ישראל. אלא שבהלואות ומקח וממכר
והקנאות והודאות וכפירות דנין בהם בחוצה לארץ, כאילו
הם שלוחים של בית דין של ארץ ישראל ושליחותיהו
קעבדינן. וזה בלבד בדבר המצוי ויש בו חסרון כיס, וכן
בהמה שהזיקה בשן ורגל שהם מועדים, או שהזיק אדם
בבהמה. אבל בהמה שהזיקה אדם, או אדם באדם, אין דנין
אותו בחוץ לארץ כלל, אלא מנדין את החובל או את המזיק,
עד שיעלה עם בעל דינו לארץ ישראל, או שיתן דרך פשרה
קרוב למה שנראה בעיני הדיין, אבל דבר קצוב אין פוסקים
עליו. וכן הדין בכל הקנסות הכתובות בתורה ובכולה
תלמודא, אין גובין אותן דייני חוצה לארץ, אלא שמנדין מי
שנתחייב בהן כמו שביארנו.

בַּשֶּׁת?
הַכֹּל לְפִי הַמְּבִישׁ וְהַמְּתַבֵּישׁ.
הַמְּבִישׁ אֶת הָעָרֹם, הַמְּבִישׁ אֶת הַסּוּמָא וְהַמְּבִישׁ
אֶת הַיָּשׁוּן
חַיֵּב;
וַיָּשׁוּן שְׂבִישׁ פָּטוּר.
נִפְלֵ מִן הַגֵּג, וְהַזִּיק וּבִישׁ
חַיֵּב עַל הַנֶּזֶק וּפְטוּר עַל הַבִּשְׁת, שְׁנַאמַר
(דברים כה, יא)
"וְשִׁלְחָה יָדָהּ וְהַחֲזִיקָה בְּמִבְשֵׁיו";
אִינוֹ חַיֵּב עַל הַבִּשְׁת עַד שֶׁיֵּהָא מִתְּפֹן.

מידות

בבא מציעא | פרק ד | משנה י

ברטנורא

כך אונאה בדברים. שנאמר (ויקרא כ"ה) "ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלהיך", זה נאמר באונאת דברים, שאין טובתן ורעתן מסורה להכיר אלא ללבו של מדבר, שיודע אם לרעה מתכוין אם לטובה.

כָּשֶׁם שְׂאוּנָאָה בְּמִקַּח וּמִמְכָּר, כִּךְ אוּנָאָה
בְּדָבָרִים.
לא יאמר לו: בְּכֶמָה חִפְץָּ זֶה?
וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֵה לְקַח.
אִם הָיָה בְּעַל תְּשׁוּבָה,
לא יאמר לו: זָכֵר מַעֲשֵׂיךָ הָרְאוּשׁוּנִים!
אִם הוּא בֶן גְּרִים,
לא יאמר לו: זָכֵר מַעֲשֵׂי אָבוֹתֶיךָ!
שְׁנַאֲמַר (שמות כב, כ) "וְגַר לֹא-תוֹנֶה וְלֹא
תִלְחָצְנֻוּ".

שאלה למחשבה:

מה יותר חמור - אונאת מקח
וממכר או אונאת דברים?

תפילה

ברכות | פרק ד | משנה ד

רבי אליעזר אומר: העושה תפלתו קבע אין תפלתו תחנוניים.

רבי יהושע אומר: המהלך במקום ספנה, מתפלל תפלה קצרה. אומר:

"הושע השם את עמך את שארית ישראל;
(ירמיה לא, ו);

בכל פרשת העבור יהיו צרכיהם לפניך;
ברוך אתה ה' שומע תפלה."

ברטנורא

העושה תפלתו קבע. שתפלתו דומה עליו כמשאוי. ולשון קבע שאומר חוק קבוע עלי להתפלל וצריך אני לצאת ממנה.

מתפלל תפלה קצרה. ומה היא תפלה קצרה, שאומר הושע ה' את עמך וגו'.

בכל פרשת העבור. אפילו בשעה שהם פורשים לעבירה, יהיו צרכיהם גלויים לפניך לרחם עליהם. 'פרשת' לשון פרישה, 'העבור' - של עבירה. ואין הלכה כרבי יהושע, אלא התפלה שמתפללים במקום סנה היא צרכי עמך מרובים וכו'. ומתפלל אותה אדם כשהוא מהלך. ואינו מתפלל לא ג' ראשונות ולא ג' אחרונות. וכשיעבור מקום הסנה ותתיישב דעתו, צריך לחזור ולהתפלל תפלה כתקנה, אם לא עברה עונתה.

להרחבה

הרב אליעזר מלמד, פניני הלכה, ברכות-

לעיתים ישנו מתח מסוים בין היסוד הכללי ליסוד האישי, מצד היסוד האישי היה טוב לכאורה לתפילה שתשתפך מן הלב בלא גבולות, בלי נוסח ובלי זמנים קבועים, שאז היא תבטא בחום וברגש את הכיסופים והכמיהה לקרבת אלוהים. וכך נהגו בימי הבית הראשון.

המשך בעמוד הבא

הרחבה - המשך

אולם אנשי כנסת הגדולה הדגישו בתקנותיהם את היסוד הכללי, מפני שהבינו שבלא סדר תפילות קבוע, רוב האנשים ישקעו בשגרת יומם ואפילו תפילה אישית לא יתפללו. ולא זו בלבד, אלא שפעמים רבות יש ברגש האישי חסרונות ופגמים, אבל כשאדם מתפלל עם הציבור, מכוח הכלל, מתמלאים חסרונותיו ותפילתו נעשית שלימה. על כן תקנו להתפלל בזמנים קבועים כנגד הקרבת התמיד בבית המקדש. ותקנו לתפילה נוסח מדויק, הכולל בתוכו את כל הערכים החשובים לכלל ישראל. ותקנו את התפילה בלשון רבים, ותקנו להתפלל בבית הכנסת ובמניין, שזהו עיקר מעלתם של ישראל שמסוגלים לגלות את הקדושה בציבור, ועל ידי כך לגלות את שמו של ה' בעולם ולתקנו. אלא שבעקבות הדגשת היסודות הכלליים והקבועים שבתפילה, הצד האישי עם הרגש החם והעז עלול להידחק. ועל זה הזהיר רבי שמעון: "אל תעש תפילתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא" (אבות ב, יג). וכן אמר רבי אליעזר: "העושה תפילתו קבע אין תפילתו תחנונים" (ברכות כח, ב).

תפילה

ברכות | פרק ד | משנה ה

הָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמֹר, יֵרֵד;

וְאִם אֵינּוּ יָכוֹל לֵירֵד, יִחְזִיר אֶת פְּנָיו;

וְאִם אֵינּוּ יָכוֹל לְהִחְזִיר אֶת פְּנָיו,

יִכְוֶן אֶת לְבוֹ כְּנֶגֶד בַּיִת קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים.

ברטנורא

היה רוכב על החמור ירד. אין הלכה כסתם משנה זו, אלא

בין יש לו מי שיאחוז חמורו, בין אין לו מי שיאחוז חמורו -

לא ירד, מפני שאין דעתו מיושבת עליו כשהוא יורד.

יחזיר את פניו. לצד ירושלים, שנאמר (מלכים א ח)

והתפללו אליך דרך ארצם.

יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים. שנא' (שם)

והתפללו אל המקום הזה.

שאלה לדין:

מהו ה"חמור" של ימינו? אילו הכנות נפשיות ומעשיות אנו צריכים לעשות לפני שאנו באים להתפלל?

תפילה

ברכות | פרק ד | משנה ו

הֲיָה יוֹשֵׁב בְּסַפִּינָה, אוּ בְּקָרוֹן, אוּ בְּאַסְדָּא
כּוֹן אֶת לְבוֹ כְּנֶגֶד בַּיִת קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים.

ברטנורא

באסדא. עצים הרבה קשורים ומהודקים יחד, ומשיטים אותם בנהר, ובני אדם הולכים עליהם. ובלשון מקרא (ד"ה ב ב) קרוין רפסודות.

תפילה

ברכות | פרק ד | משנה ז

רבי אלעזר בן עזריה אומר:
אין תפלת המוספין אלא בחבר עיר.
וחכמים אומרים: בחבר עיר ושלא בחבר עיר.
רבי יהודה אומר משמו: כל מקום שיש חבר
עיר,
היחיד פטור מתפלת המוספין.

להרחבה

תוספתא ברכות פרק ג הלכה טו - טז

הלכה טו

העומדים בחוצה לארץ
מכניין את לבם כנגד ארץ ישראל,
שנאמר: (מלכים א ח, מח)
”והתפללו אליה דרך ארצם.”
העומדים בארץ ישראל
מכניין את לבם כנגד ירושלים ומתפללין,
שנאמר: (מלכים א ח, מד)
”והתפללו אל י דרך העיר אשר בחרת
בה.”

הלכה טז

העומדים בירושלים
מכניין את לבם כנגד בית המקדש,
שנאמר: (מלכים א ח, מב)
”והתפללו אל הבית הזה.”
העומדים במקדש
מכניין את לבם כנגד בית קדשי הקדשים
ומתפללין,
שנאמר: (מלכים א ח, ל)
”יתפללו אל המקום הזה.”
נמצאו עומדין בצפון, פניהם לדרום;
בדרום, פניהם לצפון;
במזרח, פניהם למערב;
במערב, פניהם למזרח.
נמצאו כל ישראל מתפללין למקום אחד.

תפילה

ברכות | פרק ט | משנה ה

חַיֵּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרַעָה,
כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, שֶׁנֶּאֱמַר
(דברים ו, ה)
”וְאֵתְהַבֵּת אֶת ה’ אֱלֹהֶיךָ,
בְּכָל-לְבָבְךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ.”
”בְּכָל-לְבָבְךָ” בְּשֵׁנֵי יִצְרָיִךָ,
בַּיִצָּר טוֹב וּבַיִצָּר רָע;
”וּבְכָל-נַפְשְׁךָ” אֶפְלוּ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשְׁךָ;
”וּבְכָל-מְאֹדְךָ” בְּכָל מְמוֹנְךָ.
דְּבַר אַחֵר:
”בְּכָל-מְאֹדְךָ” בְּכָל מְדָה וּמְדָה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ,
הָיִי מוֹדָה לוֹ בְּמֵאֵד מְאֹד.
לֹא יִקַּל אָדָם אֶת רֵאשׁוֹ כִּנְגֵד שֶׁעַר הַמְּזַרְח,
שֶׁהוּא מְכוֹן כִּנְגֵד בֵּית קֹדֶשִׁי הַקְּדוֹשִׁים.
לֹא יִכְנַס לְהַר הַבַּיִת
בְּמִקְלוֹ, וּבְמִנְעֻלוֹ, וּבְפִנְדָתוֹ, וּבְאַבְקַ שֶׁעַל רַגְלָיו,
וְלֹא יַעֲשֶׂנוּ קִפְנֵדְרִיא,
וּרְקִיקָה מְקַל וְחֶמֶר.
כָּל חוֹתְמֵי בְּרִכּוֹת שֶׁהֵיוּ בְּמִקְדָּשׁ,
הָיוּ אוֹמְרִים ”מִן הָעוֹלָם”.
מִשְׁקָלְקָלוֹ הַמִּינִין,
וְאֶמְרוּ: אֵין עוֹלָם אֶלָּא אֶחָד,
הַתְּקִינוּ שֶׁיְהוּ אוֹמְרִים:
”מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם”.
וְהַתְּקִינוּ שֶׁיְהֵא אָדָם שׂוֹאֵל אֶת שְׁלוֹם חֵבְרוּ
בְּשֵׁם,

ברטנורא

חייב אדם לברך על הרעה. כשמברך דיין האמת על הרעה,
חייב לברך בשמחה ובלב טוב כשם שמברך בשמחה הטוב
והמטיב על הטובה.
דבר אחר בכל מאדך. בכל מדות המדודות לך, בין מדה
טובה בין מדת פורענות.
לא יקל אדם ראשו. לא ינהג קלות ראש.
כנגד שער המזרח. חוץ להר הבית אשר בחומה הנמוכה
אשר לרגלי הבית למזרח, לפי שהוא מכוון, שכל השערים
מכוונים זה כנגד זה שער מזרח שער עזרת נשים ושער
עזרת ישראל ופתח האולם וההיכל ובית קדש הקדשים
בימי בית ראשון.
כאפונדתו. אזור חלול שנותנים בו מעות. פירוש אחר, בגד
ששובש על בשרו לקבל הזיעה שלא לטנף שאר בגדים,
וגנאי לאדם לצאת באותו בגד לבדו.
קפנדריא. ליכנס בפתח זה ולצאת בפתח שכנגדו כדי
לקצר הלוכו דרך שם. ולשון קפנדריא אדמקיפנא דרי
אעול בהא, כלומר בעוד שאני צריך להקיף שורות של
בתים אקצר מהלכי ואכנס דרך כאן.
ורקיקה. אסורה בהר הבית.
מקל וחומר. ממנעל, ומה מנעל שאינו דרך בזיון אסור,
רקיקה שהיא דרך בזיון לא כל שכן.
כל חותמי ברכות שבמקדש. המברך אומר בסוף כל
ברכה 'ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם חונן
הדעת' וכן בכלם, והעונין אומרים 'ברוך שם כבוד מלכותו
לעולם ועד'. שאין עונין אמן אחר כל ברכה שבמקדש,
דכתיב בעזרא (נחמיה ט) "קומו ברכו את ה' אלהיכם מן

המשך בעמוד הבא

המשך מהעמוד הקודם

ברכות | פרק ט | משנה ה

העולם עד העולם", ואומר אח"כ 'ויברכו שם כבודך', כלומר שעונים 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'. ואשמעינן הכא דבמקדש ראשון לא היו אומרים אלא 'ברוך אלהי ישראל מן העולם' ולא יותר, ולא היו אומרים 'ועד העולם'. **משקל קלו המינים.** שאין מאמינים בתחיית המתים, ואמרו אין עולם אלא זה, התקינו עזרא ובית דינו שיהו אומרים 'מן העולם ועד העולם' לומר ששני עולמות יש, העולם הזה והעולם הבא, להוציא מלב המינים שכופרים בתחיית המתים.

שיהא אדם שואל בשלום חברו בשם. בשמו של הקדוש ברוך הוא, ולא אמרינן מזלזל הוא בכבודו של מקום בשביל כבוד הבריות להוציא שם שמים עליו. ולמדו מבועז שאמר לקוצרים ה' עמכם, וכי תימא בעז מדעתיה דנפשיה קעבד ולא גמרינן מיניה, תא שמע מן המלאך שאמר לגדעון 'ה' עמך גבור החיל', וכי תימא לא שאל המלאך בשלום גדעון, ולא ברכו, אלא בשליחותו של מקום הודיעו שהשכינה עמו, ולא גמרינן מיניה, תא שמע 'ואומר אל תבוז כי זקנה אמן', אל תבוז את בעז לומר שמדעתו עשה אלא למוד מזקני אומתך, כי יש לו על מי להסמך, שנאמר 'עת לעשות לה' הפרו תורתך'.

רבי נתן אומר הפרו תורתך. פעמים שמבטלים דברי תורה כדי לעשות לה', אף זה המתכוין לשאול בשלום חברו, וזהו רצונו של מקום שנאמר (תהלים לד) "בקש שלום ורדפהו", מותר להפר תורה ולעשות דבר הנראה אסור.

שְׁנַאֲמַר (רות ב, ד) "וְהָיָה-בְעֵז בָּא מִבֵּית לָחֵם, וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרִים ה' עִמָּכֶם, וַיֹּאמְרוּ לוֹ: יְבָרְכֶךָ ה'".
וְאֹמַר (שופטים ו, יב) "ה' עִמָּךָ גְבוּר הַחַיִּל".
וְאֹמַר (משלי כג, כב) "אַל-תְּבוֹז כִּי-זָקְנָה אַמְךָ".
וְאֹמַר (תהלים קיט, קכו) "עַתָּה לַעֲשׂוֹת לָהּ הַפְּרוּ תוֹרַתְךָ".
רבי נתן אומר: הפרו תורתך, עת לעשות לה'.

שאלה לדין:

למה אדם צריך לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, הרי זה רע!?

קדיש דרבנן

וְתַגְדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא. [אמן]
בְּעֵלְמָא דִּי בְרָא, כְּרַעוּתָהּ. וְיִמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ, וְיַצְמַח פְּרֻקְנָהּ, וְיִקְרַב מְשִׁיחָהּ.
[אמן]
בְּחַיִּיכוּן וּבְיוֹמֵיכוּן וּבְחַיֵּי דְכָל-בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן.

יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ, לְעֵלְמָא עֵלְמֵי עֵלְמָא יְתַבְרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר
וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל, שְׁמָהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. [אמן]
לְעֵלְא מִן-כָּל-בְּרַכְתָּא, שִׁירְתָּא, תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחֲמָתָא דְאִמְיָרָן בְּעֵלְמָא, וְאִמְרוּ
אָמֵן. [אמן]
עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבְּנָן וְעַל תַּלְמֵי־דִיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמֵי־דִי תַלְמֵי־דִיהוֹן, דְעֵסְקִין
בְּאוּרֵיתָא קַדְשָׁתָא. דִּי בְּאַתְרָא הֲדִין וְדִי בְּכָל אַתְר וְאַתְר. יְהֵא לְנָא וְלַהוֹן
וְלַכּוֹן חֲנָא וְחֲסֵדָא וְרַחֲמֵי. מִן קֳדָם מְאִרֵי שְׁמֵיָא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן. [אמן]

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמֵיָא, חַיִּים וְשְׁבַע וְיִשׁוּעָה וְנַחֲמָה וְשִׁיזְבָא וְרַפּוּאָה
וְגִאָלָה וְסְלִיחָה וְכַפְרָה וְרוּחַ וְהַצְלָה, לָנוּ וְלְכָל-עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן.
[אמן]

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ, וְעַל כָּל-עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל,
וְאִמְרוּ אָמֵן. [אמן]

לשנה הבאה בירושלים הבנויה

הארגון העולמי

של בתי הכנסת והקהילות האורתודוקסיות

אחדות ישראל היא דרך חיים המחייבת פעילות נמרצת וללא לאות למען כלל ישראל. תדע כל קהילה בעולם שיש לצידה ארגון תומך, מקור לסיוע בעת הצורך, אוזן קשבת וקשר רציף עם כלל הקהילות היהודיות. כל ראשי ואנשי הארגון פועלים בהתנדבות מלאה, לשרת את כל קהילות ישראל ובתי הכנסת לשם שמים, ללא מעורבות פוליטית.

היו גם אתם שותפים במיזם עולמי נעלה זה וטלו חלק בפעילות תורנית המסייעת לליכוד ולאיחוד לבבות ישראל וקירובם לאביהם שבשמים.

חברי ההנהלה

דוד בן נאה - יו"ר,

ד"ר יעקב הדני - יו"ר מעל"ת, הרב כותל

דאדון, ד"ר יצחק דהן, ד"ר יוסי צדוק,

הרב מיכאל שטריק, הרב דורון פרץ,

מר ג'רמי קורניץ, הרב דניאל קפלן,

הרב רפי אוסטרופ, גב' שרי מאייר

ומר אוהד טל.

לראשונה יתייחד כל בית ישראל, בארץ ובתפוצות, ביום הזיכרון לחללי צה"ל וכוחות הביטחון, ללימוד ולזיכרון עם זכרם של הנופלים במערכות ישראל בכל הקהילות היהודיות בעולם, בבתי הכנסת, במרכזים הקהילתיים ובבתי הקהילה, במסגרת מיזם מיוחד שייחנך השנה.

הארגון העולמי של בתי הכנסת והקהילות יציין בזאת כ-55 שנות עשייה לחיזוק הזהות היהודית, החינוך והתרבות הציונית-דתית בארץ ובתפוצות.

כבר בשנת תשכ"ח - 1968, התכנסו בבנייני האומה בירושלים כאלפי ראשי ארגונים עולמיים, נשיאי בתי כנסת וקהילות אורתודוקסיות.

עשייתנו היא במגוון נושאים המחזקים את הקשר בין קהילות ישראל בתפוצות לארץ ישראל ולתורת ישראל ובחיזוק מעמד בתי הכנסת בישראל, רבני הקהילות, גבאי בתי הכנסת והמשמשים בצרכי ציבור באמונה.

הפעילות נעשית בשיתוף פעולה עם גופים עולמיים וארציים מרכזיים, כגון: **המזרחי העולמי** ועוד, במנעד רחב של תחומים הקשורים לקהילות ישראל ובתי הכנסת בארץ ובחול.

הַתְּקוּהָה

כֹּל עוֹד בְּלִבְבֵּנוּ פְּנִימָה
נֶפֶשׁ יְהוּדֵי הוֹמָיָה
וּלְפָאֲתֵי מִזְרַח קְדִימָה
עֵין לְצִיּוֹן צוֹפִיָּה.

עוֹד לֹא אֶבְדָּה תְּקוּמָתֵנוּ
הַתְּקוּהָה בֵּת שְׁנוֹת אֲלֵפִים
לְהִיּוֹת עִם חֶפְשֵׁי בְּאֲרָצֵנוּ
אֶרֶץ צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם.

